

de Rechtspraak

Ministerie van Veiligheid en Justitie
t.a.v. de Minister, mr. I.W. Opstelten
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

datum 20 juni 2013
e-mail voorlichting@rechtspraak.nl
uw kenmerk 385503
bijlage(n) 1
onderwerp Advies Wetsvoorstel aanpassing griffierechten

t (070) 361 97 23
f (070) 361 97 15
www.rechtspraak.nl

Geachte heer Opstelten,

Bij brief van 21 mei jl, kenmerk 385503 verzocht u de Raad voor de rechtspraak (de “Raad”) advies uit te brengen inzake het Wetsvoorstel aanpassing griffierechten (het “wetsvoorstel”).

Het wetsvoorstel verhoogt de griffierechten voor civiele en bestuurszaken. De verhoging is gedifferentieerd. In het wetsvoorstel wordt gekozen voor een forse verhoging van de tarieven in hoger beroep tegenover een meer bescheiden verhoging van de tarieven voor de rechtspraak in eerste aanleg (met uitzondering van de bestuurszaken die vallen onder de Regeling verlaagd griffierecht). Aangegeven wordt dat het ontzien van de zaken in eerste aanleg is ingegeven door het belang dat wordt gehecht aan een laagdrempelige toegang tot de rechter in eerste aanleg.

Gehoord de gerechten, adviseert de Raad als volgt.¹

1. Algemeen

De Raad heeft begrip voor het feit dat, gezien de financiële situatie bij de Rechtspraak, gezocht wordt naar wegen om de financieringsproblemen het hoofd te bieden. Dit neemt echter niet weg dat het wetsvoorstel de Raad zorgen baart.

De verhoging van de griffierechten die in het wetsvoorstel wordt voorgesteld is aanzienlijk. Het gemiddelde percentage waarmee de griffierechten worden verhoogd bedraagt 15%. De tarieven voor

¹ De Raad voor de rechtspraak heeft op grond van artikel 95 Wet op de rechterlijke organisatie een wettelijke adviestaak met betrekking tot nieuwe wets- en beleidsvoorstellen die gevolgen hebben voor de rechtspraak. De adviezen worden vastgesteld na overleg met de gerechten. De Raad voor de rechtspraak is een adviescollege in de zin van artikel 79 en 80 van de Grondwet. Bij het opstellen van zijn adviezen beoordeelt de Raad de voorgenomen wet- en regelgeving in het bijzonder op de gevolgen voor de organisatie en de werklust van de gerechten en op de (praktische) toepasbaarheid en uitvoerbaarheid. Rechters zijn bij de behandeling van individuele zaken niet gebonden aan de inhoud van de wetgevingsadviezen van de Raad voor de rechtspraak.

de Rechtspraak

datum 20 juni 2013
pagina 2 van 8

civiele zaken hoger beroep worden verdubbeld. Het betreft voor civiele en kantonzaken bovendien de zesde verhoging van de tarieven sinds 1 november 2010².

De mogelijke effecten van de forse verhoging van de griffierechten in hoger beroep baren de Raad zorgen. Op basis van de ex ante toets die de Raad heeft uitgevoerd, is de verwachting dat de voorgestelde verhoging zal leiden tot een vraaguitval van 14 % handelszaken in hoger beroep, 2% familiezaken hoger beroep, 6% belastingzaken hoger beroep, 5 % hoger beroep bestuurszaken en 4% belastingzaken en bestuurszaken eerste aanleg³. De uitval handelszaken in hoger beroep is van een zodanige omvang dat men zich de vraag kan stellen of de toegang tot de rechter hierdoor niet te zeer beperkt wordt.

2. Verhoging tarieven hoger beroep

De appelrechtspraak is binnen de rechtsstaat een onmisbare schakel in de rechtspraakketen. Het is dan ook van groot belang dat de appelrechter in staat is zijn functie - correctie van de rechter in eerste aanleg, herkansing voor partijen, bevordering rechtseenheid – effectief te vervullen. De drastische verhoging van de griffierechten in hoger beroep kan hier een bedreiging voor vormen.

De Raad is van mening dat het hoger beroep een ‘te hoge prijs betaalt’ voor het ontzien van de rechtspraak in eerste aanleg, al wordt het belang van behoud van de laagdrempelige toegang tot de rechter in eerste aanleg onderschreven. Een andere verdeling van de verhoging over eerste aanleg en hoger beroep zou de voorkeur van de Raad hebben (eerste aanleg enkele procenten, hoger beroep rond de 60%).

In de MvT, pagina 7, wordt aangegeven dat een grotere bijdrage van de rechtzoekende in de kosten van het hoger beroep gerechtvaardigd is, omdat de kosten van een behandeling in hoger beroep aanzienlijk hoger zijn dan de kosten van een procedure in eerste aanleg⁴.

De verhouding tussen het vast recht en de daadwerkelijke kosten van de behandeling in hoger beroep is naar de mening van de Raad niet direct een valide criterium voor bepaling van de hoogte van het griffierecht. Een betere benadering zou zijn te kijken welke zaken hoger beroep ‘verdienen’. Zo bevat de Agenda voor de appelrechtspraak 2020 de aanbeveling om in overleg met de wetgever de mogelijkheid tot verhoging van de appelpgrens tot €5.000 te bezien.

Gewezen wordt op het feit de drastische verhoging van de tarieven in hoger beroep doorwerkt in de proceskostenveroordelingen, en op die manier dubbel zo zwaar weegt voor de verliezende partij.

² De griffierechten zijn verhoogd per 01-11-2010, 01-01-2011, 01-07-2011, 01-01-2012, e per 01-01-2013.

³ In de MvT wordt op pagina 9 gemeld dat de vraaguitval 1,4% bedraagt. Dit betreft de gemiddelde vraaguitval, waarbij eerste aanleg en hoger beroep zijn samengenomen.

⁴ In dit verband wordt erop gewezen dat bij de staffel van zaken boven €1 mlj. het griffierecht in hoge mate uit de pas loopt met de kosten van de zaaksbehandeling. Het gevaar dreigt dat de overheidsrechtspraak zich in deze zaken uit de markt prijst.

de Rechtspraak

datum 20 juni 2013
pagina 3 van 8

3. Sterke terugloop incassoprocedures kanton door hoog griffierecht

Als gevolg van de invoering van de wet Deetman zijn de griffierechten in incassozaken vanaf €500 verdubbeld (griffierecht €448 voor vorderingen tussen €500 - €1.500). Gevolg hiervan is dat er in de praktijk steeds vaker vanaf wordt gezien om vorderingen tot ca. €1.500 via de kantonrechter te incasseren. Deze stroom zaken is na de invoering van de Wet Deetman dan ook substantieel afgenomen.

De Raad vraagt uw aandacht voor deze - onwenselijke - situatie. Voorzover de praktijk maatregelen treft gericht op het voorkomen van incassogeschillen, is dat een goede ontwikkeling. Daarnaast is echter van belang dat de toegang tot de rechter gewaarborgd is in dit soort zaken. De Raad geeft u in overweging het griffierecht in incassozaken bij de kantonrechter bij geschillen tussen €500 en €1.500 substantieel te verlagen.

4. Effecten griffierechtverhoging

De geschatte effecten van de voorgestelde griffierechtverhogingen zijn te zien in de tabel die in Bijlage 2 is opgenomen. Het gaat om ca. €15 miljoen extra opbrengsten griffierechten en ca. €4 miljoen bijdrageverlaging voor de Rechtspraak vanwege de uitvalseffecten. In totaal gaat het om een besparing van €29 miljoen. Opvallend is dat in de MvT een berekening van de verwachte besparing ontbreekt. De vraag kan gesteld worden of de verwachte opbrengst van het wetsvoorstel opweegt tegen de mogelijke effecten van het wetsvoorstel.

In totaal bedraagt de verwachte uitval rond de 8.000 zaken.

Relatief de grootste uitvalseffecten zullen zich aandienen bij

- Civiele zaken hoger beroep, vooral handel (14% handel, 2% familie)
- Belastingzaken hoger beroep (6%)
- De zaken bij de Centrale Raad van Beroep (5%)
- En enigszins: belastingzaken en bestuurszaken eerste aanleg (4%)

Bij dit advies zijn twee bijlagen gevoegd. Bijlage 1 bevat enkele aanvullende opmerkingen met betrekking tot het wetsvoorstel en griffierechteninning in meer algemene zin. Bijlage 2 geeft inzicht in de gemaakte berekeningen.

5. Tot slot

Indien na het uitbrengen van dit advies het Wetsvoorstel op belangrijke onderdelen wordt gewijzigd of indien uit nadere uitvoeringsregelgeving belangrijke werklastergevolgen voortvloeien, dan wordt de Raad graag in de gelegenheid gesteld daarover aanvullend te adviseren. Met het oog op de voorbereiding van de gerechten op de invoering van het Wetsvoorstel, stelt de Raad er op prijs op als hij geïnformeerd wordt over de indiening van het Wetsvoorstel bij de Tweede en de Eerste Kamer en de plaatsing van de definitieve wetstekst in het Staatsblad. Ook eventuele nadere regelgeving volgend op dit Wetsvoorstel

de Rechtspraak

datum 20 juni 2013
pagina 4 van 8

met gevolgen voor de rechtspleging valt binnen het adviesrecht van de Raad. Voor zover van toepassing, ontvangt de Raad graag een adviesaanvraag voor deze nadere regelgeving.

Hoogachtend,

F.C. Bakker,
Wvd. voorzitter Raad voor de rechtspraak

de Rechtspraak

datum 20 juni 2013
pagina 5 van 8

BIJLAGE 1

Enkele aanvullende opmerkingen m.b.t. het wetsvoorstel en griffierechtenheffing in zijn algemeenheid

- Sluiproute in civiele zaken
De voorgestelde verhoging van de griffierechten werkt in civiele zaken het risico van ‘misbruik’ van een verklaring voor recht (nog meer) in de hand. Voor een verklaring voor recht wordt ingevolge de Wgbz het (lage) tarief van onbepaalde waarde geheven. Indien een vordering tot verklaring voor recht later wordt gewijzigd tot een geldvordering kan het griffierecht niet worden aangepast. De Wgbz biedt geen grondslag voor een voorlopige vaststelling van het griffierecht bij aanvang van de zaak en een definitieve heffing ten tijde van de beslissing.
- Zaken met groot financieel belang
De Raad plaatst vraagtekens bij de tariefstelling die bedrijven treft bij zaken met een groot financieel belang (meer dan €1 mlj.). De onderliggende notie dat het bedrijfsleven wel kan betalen miskent dat er veel (kleine) bedrijven die zich in zwaar weer bevinden. Zie ook de opmerking in noot 3.
- Prijseffect bestuurszaken laag tarief
Er zijn redenen om aan te nemen dat de uitval van zaken bij Bestuur vooral de lichtere zaken zal treffen (bijv. de lokale belastingen). Het is niet moeilijk voor te stellen dat een burger tegen een parkeerboete van €50 niet in beroep zal gaan als het griffierecht €77 bedraagt. Uitval van de lichtere zaken verandert de zgn. assortimentsmix. Dit kan weer leiden tot vaststelling van een hogere prijs in 2014.
- Wijze van heffing griffierecht in kort geding
In kort geding zaken doet zich een onwenselijk effect voor van het systeem van heffing van griffierecht. Aangezien griffierecht in kort geding wordt geheven op de eerste terechtzitting (artikel 3, lid 3 Wgbz), kan pas worden geheven wanneer het tot een mondelinge behandeling van het kort geding ter zitting komt. Het kort geding wordt vaak gebruikt als drukmiddel en het komt dan ook geregeld voor dat een zaak vlak voor de behandeling wordt ingetrokken. Op dat moment is er al veel werk verricht door de rechtbank. Tegenover deze vergeefse werkzaamheden staat geen vergoeding. De Raad geeft u in overweging om voor het heffen van griffierecht in kort geding aan te grijpen bij het moment waarop de zaak wordt aangebracht in de zin van artikel 254 lid 2 en 3 Rv.
- Overgangsrecht
Artikel IV bepaalt onder andere dat het oude tarief van toepassing blijft in het geval het griffierecht voor inwerkingtreding van de wetswijziging is aangezegd. Blijkens de MvT is de datum van betekening van de dagvaarding of de datum van oproeping van de belanghebbende bepalend. Het is in het laatste geval onduidelijk welke datum wordt bedoeld: is dat de datum van dagtekening, van verzending of van ontvangst van de oproepingsbrief? Het is van belang

de Rechtspraak

datum 20 juni 2013

pagina 6 van 8

om daar geen misverstand over te laten bestaan, omdat op grond van artikel 276 lid 2 Rv in de oproeping voor het toepasselijke tarief slechts verwezen wordt naar de meest recente tarieventabel bij de Wgbz.

- Verschrijvingen

In het wetsvoorstel staan enkele fouten: in artikel IV lid 4 wordt verwezen naar de inwerkingtreding van artikel III, dat moet zijn artikel II. In de toelichting op dit artikel wordt verwezen naar het vijfde lid, dat moet zijn het vierde lid.

- Bijzonder curator

De ministeriële Regeling griffierechten burgerlijke zaken van 26 oktober 2010 bepaalt dat geen griffierecht is verschuldigd in zaken waarin benoeming van een bijzonder curator aan de orde is. De Raad adviseert ook geen griffierecht te heffen in zaken waarin de bijzonder curator zich genoodzaakt ziet een procedure te voeren. De ouders van de minderjarigen zullen immers niet bereid zijn de kosten van de procedure te dragen. Dit voorstel past bij de versterking van de positie van de bijzonder curator, die door vele partijen in het jeugdveld, waaronder de Kinderombudsman, wordt voorgestaan.

de Rechtspraak

datum 20 juni 2013
pagina 7 van 8

BIJLAGE 2

Geschatte effecten griffierechtverhoging

Verwachte effecten van voorgestelde griffierechtverhogingen; civiel recht en bestuursrecht						
	huidige (2012)			instroomwijziging		bijdrage wijziging
	ontvangsten	extra griffie-ontvangsten		N	%	Rechtspraak
	Mljn. Euro	Mljn. Euro	%			Mljn. Euro
Kantonzaken	140	1	0,4%	-1.900	-0,4%	-0,4
- kanton familie	4	0	3%	-100		
- kanton handel	136	1	0,4%	-1.800		
Rechtbanken civiele zaken	61	3	4%	-400	-0,1%	-0,4
- civiel familie	11	0	2%	0		
- civiel handel	51	2	5%	-400		
Rechtbanken, akten, verklaringen e.d.	11	2	15%			0,0
Rechtbanken bestuursrecht	7	0	4%	-3.300	-2%	-5,5
- belastingzaken	1	0	18%	-1.400	-4%	-1,6
- vreemdelingenzaken	1	0	2%	0	0%	0,0
- overig bestuur	4	0	1%	-1.900	-4%	-3,9
Gerechtshoven civiele zaken	16	9	57%	-1.500	-10%	-5,5
- civiel familie	2	1	57%	-100	-2%	
- civiel handel	13	8	57%	-1.400	-14%	
Gerechtshoven belastingzaken	1	0	59%	-200	-6%	-0,6
CRvB	1	0	14%	-400	-5%	-1,4
CBb	0	0	1%	0	0%	0,0
TOTAAL civiel en bestuur	238	15	6%	-7.700	-1%	-14
<i>De ontvangsten in 2012 bij de afzonderlijke zaaksgroepen betreffen schattingen; het totaal is wel het realisatiecijfer. In de effectberekeningen zijn de strafrechtzaken en de mulderzaken niet meegenomen</i>						
Totale opbrengst		29	miljoen Euro			

de Rechtspraak

datum 20 juni 2013

pagina 8 van 8

Voorgestelde Griffierechtverhogingen	tarieven 2013			verhoging			nieuwe tarieven		
	RP	NP	OV	RP	NP	OV	RP	NP	OV
kanton									
- familie	112	75	75	2%	2%	2%	114	77	77
- financieel belang < € 500 / onbepaald	112	75	75	2%	2%	2%	114	77	77
- financieel belang t/m € 12.500	448	213	75	0%	0%	2%	448	213	77
- financieel belang > € 12.500	896	448	75	2%	2%	2%	914	457	77
rechtbank									
- familie excl ots en uhp en gezamenlijk gezagsregister	589	274	75	2%	2%	2%	601	279	77
- onbepaald	589	274	75	2%	2%	2%	601	279	77
- financieel belang < € 100.000	1.836	842	75	2%	2%	2%	1.873	859	77
- financieel belang t/m € 100.000	3.715	1.474	75	2%	2%	2%	3.789	1.503	77
- financieel belang > € 1 mln.	3.715	1.474	75	100%	2%	2%	7.430	1.503	77
akten en verklaringen	van			verhoging			naar		
uitspraak homologatie (17 1e lid Wgbz)	581			15%			669		
rangregeling (19 1e lid Wgbz)	346			15%			398		
uittreksel rol (21 3e lid Wgbz)	19			16%			22		
akten exequatur etc (art 22 1e lid Wgbz)	117			15%			135		
inschrijving huwelijkse vw (23 1e lid Wgbz)	176			15%			203		
apostille, legalisatie (23 2e en 3e lid Wgbz)	19			16%			22		
regulier bestuur									
- toeslagen kinderopvang, zorg, kindgebonden budget (is nu hoog tarief, wordt laag)	318	160	160	2%	-52%	-52%	324	77	77
- regulier bestuur huurtoeslag/ huursubsidie, uitkering en prive belastingaangifte	318	44	44	2%	75%	75%	324	77	77
- regulier bestuur overig	318	160	160	2%	2%	2%	324	163	163
belastingzaken 1e aanleg									
- fiscaal-	318	44	44	2%	75%	75%	324	77	77
- fiscaal+	318	160	160	2%	2%	2%	324	163	163
VK									
- regulier excl vereenv behnd	318	160	160	2%	2%	2%	324	163	163
hof civiel									
- familie excl ots en uhp	683	299	299	100%	100%	2%	1.366	598	305
- financieel belang < € 12.500 / onbepaald	683	299	299	100%	100%	2%	1.366	598	305
- financieel belang < € 100.000	1.862	683	299	100%	100%	2%	3.724	1.366	305
- financieel belang > € 100.000	4.961	1.553	299	50%	75%	2%	7.442	2.718	305
- financieel belang > € 1 mln.	4.961	1.553	299	200%	75%	2%	14.883	2.718	305
hof belastingzaken									
- fiscaal-	478	118	118	2%	60%	60%	488	189	189
- fiscaal+	478	239	239	2%	30%	30%	488	311	311
CRVB									
eerste aanleg hoog tarief	318	160	160	2%	2%	2%	324	163	163
eerste aanleg = pensioenwet, inburgering en asbest uitkeringen, dienstplicht en invaliditeitspensioen	318	44	44	2%	75%	75%	324	77	77
toeslagen kinderopvang zorg kindgebonden budget	478	118	118	2%	60%	60%	488	189	189
anders hoog tarief	478	239	239	2%	-21%	-21%	488	189	189
CBb									
beroep	318	160	160	2%	2%	2%	324	163	163
hoger beroep	478	239	239	2%	30%	30%	488	311	311